

## НАУЧНО СТАНОВИЩЕ

от

**Доц. д-р Борислав Димитров Иванов, д.м.**  
**Ръководител на Катедра по клинични медицински науки**  
**Медицински Университета Варна, Факултет по Дентална Медицина**  
**Първа клиника по нервни болести, УМБАЛ „Св. Марина“ Варна,**

**Определен за член на Научното жури, съгласно Заповед № Р-109-301/07.06.2023 г.**  
**на Ректора на МУ – Варна**

**Относно дисертационен труд за придобиване на научно и академично звание**  
**„доктор“ на тема:**

**„НАРУШЕНИЯ НА СЪНЯ ПРИ СМЕНЕН РЕЖИМ НА ТРУД“**

**с автор д-р Александра Красимилова Янкова- Алексиева,**  
**докторантска програма “Професионални заболявания”,**  
**редовен докторант към катедра „Оптометрия и професионални болести“**  
**на МУ- Варна**

Настоящото становище е разработено и представено съобразно изискванията на Закона за развитие на академичния състав на Република България /ЗРАСРБ/, Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и Правилника за развитие на академичния състав в Медицински университет /МУ/ - Варна.

Дисертационния труд на д-р Александра Красимилова Янкова- Алексиева е представен в 114 стандартни страници в единадесет раздела с адекватно съотношение. Структурата е според изискванията, посочени в Правилника за развитие на академичния състав на МУ-Варна. Дисертационният труд е онагледен с 46 фигури, 13 таблици и 4 приложения.

Представената библиография се състои от 198 източника, от които 4 на кирилица и 194 на латиница. Около 50% от цитиранията са от последните десет години, 25% от които от последните пет години.

Дисертационният труд е одобрен и насочен за защита на катедрен съвет на „Катедра по Оптометрия и професионални болести“ при Медицински университет „Проф. д-р Параскев Стоянов“ – Варна с Протокол №г

В съвременния индустриализиран свят 24-часовото обслужване се е наложило като необходимо за обществената безопасност, здравеопазването и редица други услуги. В резултат на това един на всеки пет работници работи на смени извън типичните от 9 до 17:00ч. По данни на International Classification of Sleep Disorders 2-5% от работниците страдат от Shift Work Sleep Disorder.

Shift Work Sleep Disorder е хронично сънно нарушения, развиващо се при работници със сменен режим на труд и водещо до инсомния и/или ексцесивна сънливост, персистиращо и в неработните дни.

По литературни данни от последните 10 години, работниците със сменен режим на труд са с повишен риск от развитие на различни социално значими заболявания. Поради това те са с по-чести хоспитализации, изискват множество скъпи и високо специализирани изследвания, скъпи медикаменти и имат по-голям риск от инвалидизация.

Сменният режим на труд затруднява социалния живот на работниците поради нетипичните часове за работа, като може да доведе до социална изолация. Това намалява в значителна степен качеството на живот на служителите.

Д-р Александра Красимилова Янкова-Алексиева е представила детайлен литературен обзор и е показала добра осведоменост по отношение на нарушенията на съня при сменен режим на труд. Представени са различните нарушения на съня, тяхната характеристика и етиология и връзката им със сменния режим на труд. Описани са социално-значимите заболявания при сменния режим на труд, които повишават риска от развитие на нарушения на съня. Изчерпателно са описани различните възможности за диагностика и проследяване на нарушенията на съня.

В дисертационния труд са сравнени качеството и показателите на съня при две изследвани групи.

Поставени са пет конкретни задачи, които са логично формулирани, съобразно предварителните проучвания и подчинени на поставената цел.

За целите на проучването са изследвани 100 работници, които отговарят на точно определените критерии. За оценка на качеството на съня и наличието на инсомния и ексцесивна сънливост са използвани съответно оценъчните скали Pittsburgh Sleep Quality Index, Insomnia Severity Index и Epworth Sleepiness Scale.

За обективна оценка на показателите на съня е проведено полисомнографско изследване, чрез което са определени продължителност, латенция и ефективност на съня, брой събуждания, Apnea-Нурорпеа Index и брой на периодични движения на долните крайници.

Използваните методи за оценка са конкретно насочени към нарушенията на съня, свързани с Shift Work Sleep Disorder.

Използваните оценъчни скали имат голяма надеждност при диагностициране на инсомния и ексцесивна сънливост. Те са лесни за попълване и обработка и анализ на резултатите.

Избраните статистически методи дават пълна и достоверна оценка на данните, съобразно целта на представеното проучване.

Резултатите отговарят на поставените задачи. Представени са ясно, онагледени с фигури и таблици.

От анализа на социодемографската характеристика на изследваните лица се вижда, че няма разлика между двете групи, което води до тяхната хомогенност една спрямо друга. Установяват се статистически значими разлики в качеството на съня и различните му показатели при двете изследвани групи, като при работниците със сменен режим на труд се наблюдава значително снижено качество на сън и влошени негови показатели.

Дисертационният труд завършва с пет конкретни извода, три приноса с оригинален и три с потвърдителен характер.

Авторефератът е структуриран в съответствие с изискванията, съдържанието му съответства на дисертационния труд, представени са 46 фигури и 13 таблици, за онагледяване на получените от научното изследване резултати.

Публикуваните статии във връзка с дисертационния труд отговарят на количествените критерии, посочени с ЗРАСРБ и вътрешния правилник на МУ-Варна за

публикационна активност на докторанта. Научното проучване е одобрено от Комисията по етика на научните изследвания към МУ-Варна.

В заключение, смятам, че настоящата дисертация третира актуален и важен проблем с интердисциплинарна насоченост. Трудът е добре структуриран и написан. Целта е ясно дефинирана и успешно изпълнена. Изводите отговарят на поставените цели и задачи и са полезни за клиничната практика в областите и на професионалните заболявания, и на неврологията.

Всичко гореизложено ми дава основания да апелирам към членовете на уважаемото научно жури да гласуват положително за присъждане на научната и образователна степен „Доктор“ на д-р Александра Красиминова Янкова-Алексиева.

Дата: 10..07.2023 г.  
Варна, България

Изготвил:  
Доц. Б. Иванов, д.м.

